

MULTIMODAL YONDASHUV ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARINING INTELEKTUAL SALOHIYATI

Donabayeva Zebuniso

*Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi, Aniq, tabiiy fanlar,
maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikalarisi kafedrasida katta
o'qituvchisi, GulPI mustaqil tadqiqotchisi*

E-mail: zebunisodonabayeva@gmail.com, Tel: (99) 051 18 19

INTELLECTUAL POTENTIAL OF PRESCHOOL EDUCATION ORGANIZATION EDUCATORS BASED ON MULTIMODAL APPROACH

Abstract: This article examines the role of a multimodal approach in developing the intellectual potential of preschool educators. It analyzes how integrating various modalities-visual, auditory, kinesthetic, and digital – enhances educators' cognitive abilities, creativity, and problem-solving skills. The paper highlights strategies such as contextualized training, multimodal modeling, project-based learning, and the use of interactive tools to foster professional growth and motivation. Practical recommendations are provided for incorporating real-life scenarios, sensory activities, collaborative projects, and digital platforms into educator training programs.

Keywords: multimodal approach, intellectual potential, preschool educators, professional development, sensory integration, digital tools.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА ОСНОВЕ МУЛЬТИМОДАЛЬНОГО ПОДХОДА

Аннотация: В статье рассматривается роль мультимодального подхода в развитии интеллектуального потенциала воспитателей дошкольных образовательных организаций. Анализируется, как интеграция различных модальностей – визуальной, аудиальной, кинестетической и цифровой – усиливает когнитивные способности, креативность и навыки решения проблем. Подчеркиваются стратегии, такие как контекстуализированное обучение, мультимодальное моделирование, проектное обучение и использование интерактивных инструментов для профессионального роста и мотивации. Приводятся практические рекомендации по включению реальных сценариев, сенсорных активностей, совместных проектов и цифровых платформ в программы подготовки воспитателей.

Ключевые слова: мультимодальный подход, интеллектуальный потенциал, воспитатели дошкольных учреждений, профессиональное развитие, сенсорная интеграция, цифровые инструменты.

MULTIMODAL YONDASHUV ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARINING INTELEKTUAL SALOHIYATI

Annotatsiya: Ushbu maqolada multimodal yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining intellektual salohiyatini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Vizual, auditiv, kinestetik va raqamli modalitlarni integratsiya qilish orqali tarbiyachilarning kognitiv qobiliyatlari, ijodkorligi hamda muammo hal qilish ko'nikmalarini oshirish tahlil etiladi. Maqolada kontekstual o'qitish, multimodal modellashtirish, loyiha asosidagi ta'lim va interaktiv vositalardan foydalanish kabi strategiyalar ta'kidlanadi. Real hayotiy stsenariylar, sezgir faoliyatlar, hamkorlikdagi loyihalar va raqamli platformalarni tarbiyachilarni tayyorlash dasturlariga joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: multimodal yondashuv, intellektual salohiyat, maktabgacha ta'lim tarbiyachilari, kasbiy rivojlanish, sezgir integratsiya, raqamli vositalar.

Asosiy qism

1. Kirish Zamonaviy ta'lim tizimida multimodal yondashuvni qo'llash maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining intellektual salohiyatini rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Bugungi kunda faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish yetarli emas – tarbiyachilar o'rgangan usullarni real pedagogik vaziyatlarda samarali qo'llay olishi zarur. Multimodal yondashuv bolalar rivojlanishini har tomonlama tushunish va tahlil qilish imkonini beruvchi muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli tarbiyachilarni tayyorlash dasturlarini turli modalitlarga asoslangan amaliy misollar bilan boyitish ularning faolligini oshiradi, mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi va kasbiy salohiyatini yanada mazmunli qiladi.

Hozirgi davrda tarbiyachilar multimodal yondashuvning ahamiyatini to'liq anglashi uchun ularga turli yo'nalishdagi muammolarni bir nechta modalit orqali talqin qilish imkoniyatini berish lozim. Masalan, bolalar o'yinlarida vizual va kinestetik elementlarni birlashtirish, nutq rivojida auditiv va lingvistik usullarni qo'llash, emotsional tarbiyada sezgir va raqamli vositalardan foydalanish kabi jarayonlar multimodal yondashuvni talab etadi. Shuning uchun tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida mavzularni real hayot bilan bog'lash ularning kasbga bo'lgan munosabatini tubdan o'zgartiradi. Tarbiyachi multimodal usullar nafaqat kitobdagi nazariya, balki bolalarni o'rab turgan butun hayot ekanligini anglaydi.

Multimodal yondashuv tarbiyachilarning kasbiy faoliyatiga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. O'rganilayotgan mavzularning amaliy ahamiyatini his qilgan tarbiyachi bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi. Eng murakkab mavzular ham turli modalitlar orqali tushuntirilganda sodda va tushunarli bo'lib qoladi. Real vaziyatlardan foydalanish tarbiyachilarning mustaqil fikrlash va muammoni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bunda tarbiyachi har bir vaziyatga multimodal yechim topishga intiladi va ijodiy fikrlash doirasini kengaytiradi.

Maktabgacha ta'lim sohasida multimodal yondashuv nafaqat tarbiyachining bilim darajasini oshiradi, balki uni kelajakdagi kasbiy faoliyatga har tomonlama tayyorlaydi. Har qanday sohada aniq tahlil qilish, mantiqiy xulosa chiqarish va sezgir yondashuv talab etiladi. Shuning uchun tarbiyachilarni tayyorlash dasturlari tarbiyachida hayotga tayyorlik ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat

qilishi zarur. Multimodal mashg'ulotlar orqali tarbiyachi bolalar hayotida uchraydigan real muammolarni hal qilishga yaqinlashadi va kelajakda mustaqil qaror qabul qila oladigan ongli mutaxassis sifatida shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining intellektual salohiyatini rivojlantirishda multimodal yondashuvning ahamiyati beqiyos. U tarbiyachining mantiqiy tafakkurini o'stiradi, multimodal usullarning hayotdagi qo'llanilishini ko'rsatadi, kasbga qiziqish va motivatsiyani kuchaytiradi, ijodkorlikni rivojlantiradi hamda tarbiyachini real hayot muammolarini hal qila oladigan yetuk mutaxassis sifatida shakllantiradi.

2. Multimodal yondashuv asosida intellektual salohiyatni rivojlantirishning ahamiyati. Multimodal yondashuv quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- Nazariy bilimlarning mazmunini ochib beradi: modalitlar va usullar qayerda va qanday qo'llanilishi aniq tushunarli bo'ladi.

- Hayotga tayyorlaydi: bolalar emotsiyalari, nutq rivoji, jismoniy faoliyat kabi muammolarni tarbiyachi o'zi mustaqil ravishda multimodal usullar yordamida hal qila oladi.

- Mutaxassislikka yo'naltiradi: psixologiya, pedagogika, raqamli ta'lim kabi sohalarga qiziqishni oshiradi.

- Xalqaro standartlarga mos keladi: bolalar rivojlanishiga asoslangan multimodal masalalarni yechish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Intellektual salohiyatni rivojlantirishning asosiy multimodal yondashuvlari

a) **Kontekstual o'qitish.** Intellektual salohiyat real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lab rivojlantiriladi. Masalan:

- bolalar o'yinlarida vizual va kinestetik elementlarni birlashtirish;
- nutq darslarida auditiv va lingvistik usullarni qo'llash;
- emotsional tarbiyada sezgir faoliyatlar;
- raqamli platformalarda interaktiv o'yinlar.

b) **Multimodal modellashtirish.** Tarbiyachilar real muammoni multimodal modelga aylantiradi. Misollar:

- bolalar emotsiyalari modeli (vizual + auditiv);
- nutq rivoji modeli (kinestetik + lingvistik);
- jismoniy faoliyat modeli;
- ijtimoiy munosabatlar modeli.

c) **Loyiha asosida o'qitish.** Mavzularga oid real loyihalar:

- "Bolalar uchun multimodal o'yin dasturi";
- "Emotsional tarbiya loyihasi";
- "Maktabgacha guruh uchun raqamli resurslar loyihasi";
- "Bolalar psixologiyasi tahlili".

d) **Raqamli texnologiyalar**

- Planshetlar – interaktiv o'yinlar, animatsiyalar;
- AR/VR – virtual bolalar muhitini modellashtirish;
- PhET simulyatsiyalari – sezgir jarayonlarni ko'rsatish;
- Onlayn platformalar – Khan Academy Kids, Duolingo ABC va boshqalar.

4. Amaliy misollar (seminar va mashg‘ulotlar uchun)

1. Vizual va auditiv integratsiya: bolalar rasmlari va ovozlarni birlashtirib emotsiyalarni aniqlash.

2. Kinestetik faoliyat: bolalar o‘yinlarida harakat va sezgir elementlarni birlashtirish.

3. Raqamli tahlil: planshet orqali animatsiya yaratish, nutqni tahlil qilish, o‘rtacha ko‘rsatkichlarni hisoblash.

4. Loyiha: guruh loyihasi orqali bolalar munosabatlarini multimodal usullar bilan modellashtirish.

5. Integratsiya: virtual o‘yin orqali bolalar harakat masofasi va tezligini o‘lchash.

5. Multimodal yondashuv asosida tarbiyachilarni tayyorlashni tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar

- Har bir mavzuga real hayotiy multimodal misollar qo‘shish.
- “Nega buni o‘rganamiz?” savoliga aniq va hayotiy javob berish.
- Tarbiyachilarga mini-loyihalar topshirish.
- Mashg‘ulotlarda planshetlar, AR vositalari, simulyatsiyalardan foydalanish.
- Multimodal usullarni psixologiya, pedagogika va texnologiya bilan bog‘lash.
- Tarbiyachilar uchun seminarlarda amaliy topshiriqlar sonini ko‘paytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. NAEYC. Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs. – Washington: NAEYC Publishing, 2022.

2. Yelland N. Multimodal Learning in Early Childhood. – London: Routledge, 2015.

3. Cheng Y.L. Empower Early Childhood Educators’ Multimodal Learning Experience. – Hong Kong: EdUHK, 2014.

4. Aloizou V. A Learning Experience Design Framework for Multimodal Learning. – Springer, 2025.

5. Grieshaber S. Multimodal Play: A Threshold Concept for Early Childhood Curriculum. – Wiley, 2021.